Lausunto

Työ- ja elinkeinoministeriö
Energiaosasto
Teollisuusneuvos Juhani Tirkkonen

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN ASIANTUNTIJAKUULEMINEN 6.10.2020

Asia: E 118/2020 vp (EU:n uusi ilmastotavoite)

Tausta

Komissio antoi 17.9.2020 tiedonannon EU:n 2030 ilmastokunnianhimon korottamiseen liittyen. Tiedonantoa täydentää kattava EU-tason vaikutustenarviointi. Ehdotukset 2030 ilmasto- ja energialainsäädännön muuttamisesta ja täydentämisestä vaikutusarviointeineen komissio tekee kesäkuuhun 2021 mennessä.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemykset

EU:n uusi ilmastotavoite tulee monelta osalta koskettamaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaa. Tämän osalta työ- ja elinkeinoministeriö haluaa nostaa esille muutamia erityisiä seikkoja.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä komission ehdotusta EU:n 2030-päästövähennystavoitteen korottamisesta nykyisestä vähintään 40%:sta vuoden 1990 tasoon verrattuna vähintään 55%:iin. Siirtymän kohti ilmastoneutraaliutta tulee ensisijaisesti tapahtua vähentämällä fossiilisten päästöjä. Lisäksi on tavoiteltava maankäyttösektorin nielun ylläpitoa ja kasvua. Tarvittavat ilmastotoimet on tehtävä oikeudenmukaisella ja kaikki huomioon ottavalla tavalla. Suomi yhtyy komission näkemykseen siitä, että tarvittavat teknologiat ja osaaminen sekä investointiympäristö ovat jo pitkälti saatavilla. Kuten komissio tuo esille, tietyillä sektoreilla on kuitenkin tarpeen kiinnittää huomiota erityisesti uusien teknologioiden saamiseen laajamittaiseen käyttöön. Suomessa laaditut teollisuuden vähähiilitiekartat ovat päätynyt samaan johtopäätökseen. Tiekarttojen toteutuminen edellyttää kuitenkin, että investointiympäristö on suotuisa ja useat reunaehdot toteutuisivat.

Edessä on laajakantoinen uudistus, joten on tärkeää, että komissio tarkastelee huolellisesti ja laajasti 2030-tavoitteen saavuttamiseen liittyvää lainsäädäntöä ja antaa ehdotukset niiltä osin, kuin lain-

säädäntöä on tarkoituksenmukaista uudistaa, kesällä 2021. Tulee arvioida mahdollisen uuden toimialakohtaisen lainsäädännön ja –politiikkojen tarve korotetun 2030 tavoitteen ja 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että tarkastelussa tulisi erityisesti ottaa huomioon jäsenmaakohtaiset vaikutukset sekä se minkälainen vaikutus muutoksilla on käynnissä olevaan toimeenpanotyöhön.

Työ- ja elinkeinoministeriö muistuttaa, että erityisesti teollisuuden investointivarmuuden näkökulmasta, komission tiedonannossa esitettyjen lainsäädännön muuttamiseen liittyvien vaihtoehtojen osalta olisi hyödyllistä täsmentää myös tulevien muutosehdotusten aikatauluja. Yksityiskohtaisemmat kansalliset kannat lainsäädännön uudistamiseen tulee ottaa vasta komission varsinaisten lainsäädäntöehdotusten julkistuksen yhteydessä, kun myös niitä koskevat vaikutusarvioinnit ovat saatavilla.

Suomi tukee komission näkemystä siitä, että päästövähennystavoitetta kiristettäessä päästökaupan roolia kasvatetaan päästövähennysten aikaansaamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että näitä uudistuksia tehtäessä tulee huolehtia päästökauppajärjestelmän toimivuudesta ja huolehtia eurooppalaisen teollisuuden kilpailukyvystä.

Päästökauppaa toimeenpanevana ministeriönä työ- ja elinkeinoministeriö muistuttaa, että päästökaupan soveltamisalan laajentaminen ja/tai mahdollisten täydentävien järjestelmien kehittäminen edellyttävät perusteellista harkintaa ja politiikkakokonaisuuksien huomioonottamista. Samalla tulee arvioida päästökaupan toimivuutta päästövähennyskeinona ja sen hintaohjausvaikutusta muiden jo olemassa olevien päästövähennyskeinojen ohella ja näiden yhteisvaikutus huomioon ottaen.

Suomi sijaitsee unionin laidalla ja olemme riippuvaisia toimivasta meriliikenteestä. EU: päästökaupan tai muun vastaavan päästökauppajärjestelmän soveltaminen meriliikenteeseen vaatii huolellisen arvion sosiaalisista ja kilpailukykyvaikutuksista sekä tehokkuudesta päästövähennyskeinona. Lisäksi tulee ottaa huomioon hiilivuodon riski ja vaikutukset lähimerenkululle ja ulkomaankaupan kuljetuksille sekä talvimerenkulun erityisolosuhteille. Meriliikenteen päästökaupan osalta on tarpeen edelleen tarkastella vaihtoehtoja, joissa meriliikenne olisi erillään muusta EU:n päästökaupasta.

Maankäyttösektorin hiilinielujen ja varastojen osalta työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että ne otetaan todenmukaisesti huomioon ilmastolaskelmissa. Suomi korostaa yleisesti sitä, että maankäyttösektorin ja erityisesti metsien hiilinieluja ja varastoja tulee voida hyödyntää kansallisesti nykyistä joustavammin ja todenmukaisemmin EU:n vuotta 2050 koskevan ilmastoneutraaliustavoitteen täyttämisessä. Tulevaisuudessa LULUCF-sektorin mallin tulisi pohjautua projektioiden sijaan kansallisesti raportoituihin kasvihuonekaasujen päästöihin ja poistumiin. Tämä tarkastelutapa olisi linjassa myös, EU:n ilmastolain hiilineutraaliustavoitteen ja Suomen oman 2035-tavoitteen saavuttamisen näkökulmasta. Tarkastelu eroaisi nykyisen LULUCF-asetuksen mukaisesta tarkastelusta merkittävästi.

Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että komissio tarkastelee lisäkeinojen luomista EU-tasolla taakanjakosektorin päästöjen vähentämiseksi mukaan lukien siten että taakanjakosektorin päästöistä nykyistä enemmän sisällytettäisiin päästökauppaan ja että pitkällä aikavälillä myös maankäyttösektoria laajennettaisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että kun voimassa olevaa taakanjakoasetusta ja jäsenmaiden sitovia kansallisia tavoitteita muutetaan, tulee tavoitteiden perustua sekä BKT:hen että kustannustehokkuuteen, ja että kustannustehokkuuden tulisi korostua jäsenmaakohtaisten tavoitteiden asettamisessa nykyistä paremmin. Samalla on tärkeää, että lainsäädännössä säilytetään nykyisenkaltainen mahdollisuus joustoihin kauden aikana sekä mahdollistetaan tarkasti määritellyin kriteerein rajoitettu joustavuus eri sektoreiden välillä.

EU:n 2030 päästövähennystavoitteen kasvattaminen voi edellyttää energialainsäädännön uudelleenarviointia, sillä energiasektorilla on keskeinen rooli päästövähennystavoitteen saavuttamisessa. On tärkeää, että 2030 ilmastotavoitteen uudelleentarkastelun pohjaksi komissio laatii kattavat vaikutusarvioinnit hyvissä ajoin ennen mahdollisia ehdotuksia energialainsäädännön avaamisesta. Vaikutusarviointien tulisi sisältää jäsenmaakohtaisia arvioita. Työ- ja elinkeinoministeriö muistuttaa, että tarvetta energialainsäädännön avaamiselle tulee arvioida huolella, sillä puhtaan energian paketin toimeenpano on vielä kesken niin uusiutuvan energian direktiivin kuin energiatehokkuudenkin osalta.

Toimijat tarvitsevat ennakoitavaa ja pitkäjänteistä lainsäädäntöä, jotta päästövähennystavoitteiden saavuttamiseen tarvittavat merkittävät yksityiset investoinnit toteutuvat.

Energiatehokkuusdirektiivin tulisi kannustaa ensisijaisesti todelliseen energiatehokkuuteen, ei energian kulutuksen rajoittamiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö muistuttaa, ettei energiatehokkuusdirektiivin muutokset ja tavoitteenasettelun tapa saisi vaikeuttaa teollisuuden vähähiilisiä ratkaisuja.